ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 13.7.2011
COM(2011) 427 τελικό

ΠΡΑΣΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ

για τη διαδικτυακή διανομή οπτικοακουστικών έργων στην Ευρωπαϊκή Ένωση: ευκαιρίες και προβλήματα στην πορεία προς την ενιαία ψηφιακή αγορά

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Εισαγωγή ... 3

1.1. Ευκαιρίες που προσφέρουν οι τεχνολογικές εξελίξεις ... 3

1.2. Σκοπός και πεδίο εφαρμογής της πράσινης βίβλου ... 3

2. Η Ενιαία ψηφιακή αγορά για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων ... 5

2.1. Εκκαθάριση δικαιωμάτων για την επιγραμμική μετάδοση υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων ... 8

2.2. Εκκαθάριση δικαιωμάτων για την αναμετάδοση υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων ... 9

2.3. Εκκαθάριση δικαιωμάτων για συναλλακτικές υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία (VoD) ... 10

2.4. Ευρωπαϊκή παραγωγή και διανομή κινηματογραφικών έργων ... 12

3. Προσεγγίσεις πολιτικών ... 13

3.1. Ερωτήσεις ... 15

4. Αμοιβή κατόχων δικαιωμάτων για την επιγραμμική εκμετάλλευση οπτικοακουστικών έργων ... 17

4.1. Αμοιβή δημιουργών για την επιγραμμική εκμετάλλευση ... 18

4.2. Αμοιβή ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών για την επιγραμμική εκμετάλλευση ... 19

4.3. Ερωτήσεις ... 20

5. Ειδικές χρήσεις και δικαιούχοι ... 20

5.1. Ιδρύματα κινηματογραφικής κληρονομιάς ... 21

5.2. Ερωτήσεις ... 21

5.3. Προσβασιμότητα επιγραμμικών οπτικοακουστικών έργων στην Ευρωπαϊκή Ένωση ... 21

5.4. Ερωτήσεις ... 22

6. Επόμενα βήματα ... 22

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ευκαιρίες που προσφέρουν οι τεχνολογικές εξελίξεις

Η παρούσα πράσινη βίβλος δημοσιεύεται στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η οποία έχει ως στόχο την προώθηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης στην Ευρώπη, του Ψηφιακού θεματολογίου για την Ευρώπη[1] και της ανακοίνωσης της Επιτροπής «Η ενιαία αγορά για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας» (εφεξής, «στρατηγική για τα ΔΔΙ»)[2]. Όπως ορίζεται στη στρατηγική για τα ΔΔΙ, παρότι το διαδίκτυο δεν έχει σύνορα, οι επιγραμμικές αγορές στην ΕΕ εξακολουθούν να είναι κατακερματισμένες εξαιτίας των πολυάριθμων εμποδίων ενώ δεν έχει επιτευχθεί ακόμη μια ενιαία αγορά. Η παρούσα πράσινη βίβλος έχει ως στόχο να συμβάλει στην ανάπτυξη ψηφιακής ενιαίας αγοράς ξεκινώντας δημόσια συζήτηση ειδικά για τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις της επιγραμμικής διανομής οπτικοακουστικών έργων.

Ο κλάδος του πολιτισμού στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα, συμβάλλει σημαντικά στην οικονομία της ΕΕ, αντιστοιχώντας σε περίπου 3% του ΑΕΠ της ΕΕ, με ετήσια αγοραία αξία 500 δισ. ευρώ και απασχολώντας περίπου 6 εκατομμύρια υπαλλήλους[3]. Η ΕΕ κατέχει τα δεύτερη υψηλότερη θέση στην τηλεθέαση παγκοσμίως, παράγει περισσότερες ταινίες από κάθε άλλη περιοχή του κόσμου και αποτελεί την έδρα περισσότερων από πεντακόσιες επιγραμμικές υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία. Ο τομέας έχει επίσης ανεκτίμητη συμβολή στην πολιτιστική ποικιλομορφία της Ευρώπης, απελευθερώνοντας το τεράστιο δημιουργικό δυναμικό της.

Τα παραδοσιακά δίκτυα διανομής οπτικοακουστικού περιεχομένου είναι εθνικά ως προς το πεδίο τους: τα ραδιοτηλεοπτικά και τα καλωδιακά δίκτυα εστιάζουν κυρίως σε συγκεκριμένο εθνικό κοινό ή σε συγκεκριμένες γλωσσικές περιοχές. Το οπτικοακουστικό περιεχόμενο, ειδικότερα οι ταινίες, θεωρείται συχνά τόσο πολιτιστικό όσο και οικονομικό προϊόν, το οποίο συνδέεται στενά με το εθνικό πλαίσιο και τις πολιτιστικές προτιμήσεις. Η ευρωπαϊκή οπτικοακουστική πολιτική το αναγνωρίζει αυτό, όπως επίσης τη ζωτική σημασία που έχει η διατήρηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας σε μια ενιαία αγορά.

Ταυτόχρονα, η ψηφιακή τεχνολογία και το διαδίκτυο αλλάζουν γρήγορα τον τρόπο παραγωγής, διαφήμισης και διανομής του περιεχομένου στους καταναλωτές. Με τη βοήθεια συγκλινουσών τεχνολογιών, το ίδιο περιεχόμενο μπορεί να μεταδοθεί από διαφορετικά δίκτυα, είτε μέσω παραδοσιακής μετάδοσης (επίγεια, καλωδιακή και δορυφορική εκπομπή) είτε μέσω του διαδικτύου και δύναται να διανεμηθεί σε οποιαδήποτε από τις εξής συσκευές: τηλεόραση, προσωπικός υπολογιστής, κονσόλα παιχνιδιών, συσκευή κινητών μέσων. Τα συγκλίνοντα δίκτυα και οι συσκευές εμφανίζονται ολοένα συνηθέστερα στην αγορά,

---

1 Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη: COM (2010) 245 της 19.05.2010.

2 Η ενιαία αγορά για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας – Τόνωση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας για τη δημιουργία οικονομικής ανάπτυξης, θέσεων απασχόλησης υψηλής ποιότητας και έξοχων προϊόντων και υπηρεσιών στην Ευρώπη: COM(2011) 287 τελικό της 24.05.2011.

3 Μελέτη: The Economy of Culture in Europe (Η οικονομία του πολιτισμού στην Ευρώπη) < http://www.keanet.eu/en/ecoculturepage.html. Μόνο στο HB, ο οπτικοακουστικός τομέας δημιουργεί περίπου 4 δισεκατομμύρια λίρες Αγγλίας σε άμεσες επενδύσεις παραγωγής ανά έτος και περίπου 132.000 άμεσες θέσεις εργασίας στο HB (2011 Study Creative UK, The Audiovisual Sector& Economic Success (Ο οπτικοακουστικός τομέας και η οικονομική επιτυχία του), σ. 7).

συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής διανομής τηλεόρασης και διαδικτύου και της εμφάνισης τηλεοράσεων με δυνατότητα διαδικτυακής σύνδεσης. Οι περαιτέρω ευκαιρίες που ανακύπτουν με την ανάπτυξη υπηρεσιών που βασίζονται στον ιστό, συμπεριλαμβανομένου του «υπολογιστικού νέφους», είναι πιθανό ότι θα επιταχύνουν αυτή την τάση. Οι καταναλωτές αναμένουν ολοένα και περισσότερο να μπορούν να παρακολουθούν οτιδήποτε, οπουδήποτε, οποτεδήποτε και σε οποιαδήποτε συσκευή. Οι εξελίξεις αυτές ασκούν πιέσεις αφενός στα παραδοσιακά δίκτυα διανομής για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας και αφετέρου στην παραδοσιακή σειρά κυκλοφορίας των ταινιών, καθώς οι κινηματογραφικές ταινίες μεγάλης διάρκειας μπορούν επίσης να διατεθούν στους καταναλωτές με πιο ευέλικτους τρόπους από ότι μέχρι πρότινος. Οι παραδοσιακές αλυσίδες αξίας είναι ρευστές και τα επιχειρηματικά μοντέλα εξελίσσονται για να καλύψουν τις προσδοκίες των καταναλωτών, καθιστώντας μεταξύ άλλων τις υπηρεσίες διαθέσιμες σε διασυνοριακό επίπεδο.

Το διαδίκτυο παρέχει ευκαιρίες στον οπτικοακουστικό τομέα για να αναπτύξει περαιτέρω το δυναμικό του και για να προσεγγίσει ευρύτερο κοινό, τόσο στην Ευρώπη, όσο και πέραν αυτής. Πράγματι, από πολιτιστική και δημιουργική άποψη, η τόνωση της ενιαίας αγοράς είναι εύλογη: ενώ οι εθνικές αγορές δεν είναι ενδεχομένως αρκετά μεγάλες για εξειδικευμένες παραγωγές, η συγκέντρωση θα μπορούσε να αυξήσει την εμπορική βιωσιμότητα της αγοράς συνολικά. Επιπλέον, οι ελκυστικές προσφορές νέων υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων – και σε διασυνοριακό επίπεδο – αναμένεται να αυξήσουν τα έσοδα για τους κατόχους των δικαιωμάτων και, παράλληλα με κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση παραβατικής συμπεριφοράς συμπεριλαμβανόμενης της επιβολής του νόμου και συνεργασίας με ενδιάμεσους, θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τα σημαντικά επίπεδα πειρατείας που παρατηρούνται στον οπτικοακουστικό τομέα. Οι εξελίξεις αυτές θα αυξήσουν επίσης τη ζήτηση για μεγαλύτερη ταχύτητα και χωρητικότητα δικτύου, δημιουργώντας την επιχειρηματική ανάγκη για επενδύσεις σε ταχύτερα δίκτυα.

1.2. Σκοπός και πεδίο εφαρμογής της πράσινης βίβλου

Το παρόν έγγραφο εστιάζει στις τεχνολογικές εξελίξεις στη διανομή και στην πρόσβαση σε οπτικοακουστικά και κινηματογραφικά έργα και επιδιώκει την έναρξη μιας δημόσιας συζήτησης σχετικά με τις επιλογές πολιτικής για την ανάπτυξη ενός πλαισίου εντός του οποίου η ευρωπαϊκή βιομηχανία και οι ευρωπαίοι καταναλωτές θα μπορούν να επωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας που παρέχει η ενιαία ψηφιακή αγορά. Βασίζεται στην άποψη ότι απαιτείται μια εις βάθος ανάλυση προκειμένου να προσδιοριστεί η ύπαρξη και το εύρος των εμποδίων για την ανάπτυξη ψηφιακής ενιαίας αγοράς.

Στην περίπτωση του οπτικοακουστικού περιεχομένου, έχουν αναφερθεί διάφοροι λόγοι για τον κατακερματισμό της επιγραμμικής αγοράς, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογικών εμποδίων, της πολυπλοκότητας των διαδικασιών αδειοδότησης για τα δικαιώματα δημιουργού, των κανονιστικών και συμβατικών διατάξεων σχετικά με τις περιόδους προβολής, της έλλειψης ασφάλειας δικαίου για τους παρόχους υπηρεσιών, των τρόπων πληρωμής, της εμπιστοσύνης του καταναλωτή και της ύπαρξης εδραιωμένων πολιτιστικών και γλωσσικών διαφορών.

Στην πράξη για την ενιαία αγορά[4] έχει ήδη τονιστεί ότι, στην εποχή του διαδικτύου, η συλλογική διαχείριση πρέπει να μπορεί να οδηγήσει σε ευρωπαϊκά μοντέλα που διευκολύνουν τις άδειες οι οποίες καλύπτουν διάφορες περιοχές. Ακόμη, και όπως ορίζεται στο Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη, η Επιτροπή θα υποβάλει έως το 2012 έκθεση σχετικά με την ανάγκη πρόσθετων μέτρων πέραν της συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων που να επιτρέπουν στους πολίτες της ΕΕ, σε παρόχους υπηρεσιών επιγραμμικού περιεχομένου και σε κατόχους δικαιωμάτων να επωφελούνται από το πλήρες δυναμικό της ψηφιακής εσωτερικής αγοράς, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την προώθηση διασυνοριακών και πανευρωπαϊκών αδειών[5].

Το πρώτο μέρος της παρούσας πράσινης βίβλου (ενότητες 2 και 3) εστιάζει στην εκκαθάριση δικαιωμάτων για την επιγραμμική μετάδοση υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων. Απαιτείται εκτίμηση του βαθμού στον οποίο υπάρχουν προβλήματα στον τομέα και της ακριβούς φύσης των προβλημάτων αυτών. Ακόμη, χρειάζεται περαιτέρω ανάλυση των πιθανών επιλογών σε επίπεδο ΕΕ, καθώς επίσης του κατά πόσο και σε ποιο βαθμό απαιτείται εκσυγχρονισμός του νομικού και κανονιστικού πλαισίου προκειμένου να δοθούν στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις τα κίνητρα για την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων και για την παροχή περιεχομένου σε καταναλωτές σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Το δεύτερο μέρος (ενότητα 4) επικεντρώνεται στην αμοιβή των κατόχων δικαιωμάτων για την επιγραμμική χρήση των έργων τους και, κυρίως, στο αν πρέπει να ληφθούν πρόσθετα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ προκειμένου να διασφαλιστεί επαρκής αμοιβή των δημιουργών και των ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών ως προς τις επιγραμμικές χρήσεις των έργων και των ερμηνειών ή εκτελέσεών τους των οποίων κατέχουν τα δικαιώματα.

Το τρίτο μέρος (ενότητα 5) αφορά ορισμένες ειδικές χρήσεις των οπτικοακουστικών έργων και των δικαιούχων των εξαιρέσεων. Αφενός, εξετάζεται το αν οι νομοθετικές αλλαγές είναι αναγκαίες για την αύξηση της ασφάλειας δικαίου για τα ιδρύματα κινηματογραφικής κληρονομιάς και από την άλλη, τίθενται ερωτήματα σχετικά με την πρόσβαση στα πολιτιστικά υλικά από άτομα με ειδικές ανάγκες.

Μετά από κάθε ενότητα ακολουθεί ένας μη εξαντλητικός κατάλογος ερωτήσεων για την καθοδήγηση της συνεισφοράς των ενδιαφερόμενων μερών.

2. Η ΕΝΙΑΙΑ ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΓΟΡΑ ΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ[6]

Η ευρωπαϊκή τηλεοπτική αγορά είναι η δεύτερη μεγαλύτερη περιφερειακή αγορά στον κόσμο, μετά τις ΗΠΑ. Μεταξύ 2006 και 2010 αυξήθηκε κατά 12%, με άνω του μισού αυτής

---

4 Η πράξη για την ενιαία αγορά - Δώδεκα δράσεις για την τόνωση της ανάπτυξης και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης «Μαζί για μια νέα ανάπτυξη», COM/2011/0206 τελικό, 13 Απριλίου 2011.

5 Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη: COM (2010) 245 της 19.05.2010, σ. 10.

6 Όπως ορίζεται στην οδηγία για τις για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων (2010/13/ΕΕ): «υπηρεσία όπως ορίζεται στα άρθρα 49 και 50 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία τελεί υπό τη συντακτική ευθύνη παρόχου υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, κύριος σκοπός της οποίας είναι η παροχή προγραμμάτων με σκοπό την ενημέρωση, την ψυχαγωγία ή την εκπαίδευση του ευρέως κοινού μέσω δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο α) της οδηγίας 2002/21/ΕΚ. Οι εν λόγω υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων είναι είτε τηλεοπτικές εκπομπές, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο στοιχείο ε) της παρούσας παραγράφου, είτε κατά παραγγελία υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο στοιχείο ζ) της παρούσας παραγράφου».

της ανάπτυξης από το 2009 έως το 2010, αγγίζοντας τα 84,4 δισεκατομμύρια ευρώ ως ετήσιο κύκλο εργασιών κατά το 2010. Το ευρωπαϊκό μερίδιο στην παγκόσμια αγορά παρέμεινε το 2010 σταθερό στο 29% περίπου[7].

Η ραδιοτηλεοπτική μετάδοση διαφοροποιείται ολοένα και περισσότερο. Το 2009, η δορυφορική μετάδοση αντιπροσώπευε το 31% της τηλεοπτικής αγοράς της ΕΕ, η καλωδιακή το 30%, η ψηφιακή επίγεια τηλεόραση το 25% και η τηλεόραση μέσω διαδικτυακού πρωτοκόλλου (IPTV)[8] το 5%[9]. Η Δυτική Ευρώπη είναι η μεγαλύτερη αγορά IPTV, κατέχοντας το 40% των παγκόσμιων συνδρομητών κατά το 2010. Η Γαλλία είναι η πρώτη χώρα στον κόσμο ως προς την IPTV (23% του παγκόσμιου συνόλου), ακολουθεί η Κίνα (16%) και μετά οι ΗΠΑ (16%)[10]. Η τηλεθέαση στην ΕΕ είναι υψηλότερη από τον παγκόσμιο μέσο όρο, ενώ παρουσίασε επίσης τη μεγαλύτερη αύξηση παγκοσμίως κατά την περίοδο 2009-2010[11].

Καθώς οι ευκαιρίες που παρέχονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις πολλαπλασιάζονται, ολόκληρη η οπτικοακουστική αξιακή αλυσίδα βρίσκεται σε ρευστή κατάσταση. Με την ανάπτυξη του over the top Video[12], της IPTV και της διαδικτυακά συνδεδεμένης τηλεόρασης[13], ο επιγραμμικός χώρος βίντεο θα κατανεμηθεί ολοένα και περισσότερο μεταξύ των τηλεοπτικών καναλιών, των φορέων καλωδιακού δικτύου και των ευρυζωνικών φορέων, αλλά και μεταξύ των νεοεισερχόμενων παρόχων υπηρεσιών[14]. Το τοπίο χαρακτηρίζεται ακόμη από τη γρήγορη ανάπτυξη της κοινωνικής δικτύωσης και των ιστότοπων κοινωνικών μέσων επικοινωνίας που βασίζονται στη δημιουργία και την τηλεφόρτωση επιγραμμικού περιεχομένου από τους τελικούς χρήστες (περιεχόμενο που δημιουργείται από το χρήστη) και στην έλευση των υπηρεσιών «υπολογιστικού νέφους»[15].

---

7 Idate News 541, 12 Ιανουαρίου 2011.

8 Η τηλεόραση μέσω διαδικτυακού πρωτοκόλλου (IPTV) είναι η μετάδοση ροής βίντεο μέσω ενός αποκλειστικού τμήματος του τηλεφωνικού δικτύου. Η ροή είναι διαφορετική από τη ροή διαδικτύου και το περιεχόμενο διοχετεύεται στην τηλεόραση μέσω ενός αποκωδικοποιητή τόσο υπηρεσιών γραμμικής τηλεόρασης, όσο και υπηρεσιών κατά παραγγελία. Η υπηρεσία προσφέρεται ολοένα και περισσότερο από τις εταιρίες τηλεπικοινωνιών. (Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, "Video on Demand and catch-up TV in Europe" (Κατά παραγγελία βίντεο και ετεροχρονισμένη προβολή τηλεοπτικών εκπομπών), σ. 22)

9 Κύριες συσκευές τηλεόρασης ανά νοικοκυριό. Τα στοιχεία παρέχονται από την Screen Digest.

10 http://www.telegeography.com/products/commsupdate/articles/2011/03/17/iptv-subs-reach-45-million-as-telcos-achieve-10-penetration-rate/

11 Eurodata Press Release, 24 Μαρτίου 2011.

12 Με τον όρο αυτόν νοούνται συνήθως οι υπηρεσίες βίντεο που παρέχονται μέσω συσκευών εκτός της παραδοσιακής δομής μετάδοσης βίντεο, όπως των αποκωδικοποιητών με σύνδεση στο διαδίκτυο, των υπολογιστών tablet ή των κονσόλων παιχνιδιών.

13 Με τον όρο περιγράφεται η ενσωμάτωση του διαδικτύου στις μονάδες τηλεόρασης (τηλεοράσεις με δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο).

14 Στο τέλος του 2008, 33% των υπηρεσιών VoD στην Ευρώπη ήταν αρχικά πάροχοι τηλεοπτικών υπηρεσιών, 17% τηλεπικοινωνιακοί φορείς, 14% φορείς συλλογής περιεχομένου, 9% θυγατρικές εταιρείες των μεγαλύτερων κινηματογραφικών εταιρειών παραγωγής των ΗΠΑ. Άλλοι πάροχοι υπηρεσιών VoD είναι φορείς καλωδιακής και δορυφορικής μετάδοσης, κινηματογραφικές εταιρείες, έμποροι λιανικής, εκδότες πολυμέσων και κατασκευαστές εξοπλισμού- Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, "Video on Demand and catch-up TV in Europe" (Κατά παραγγελία βίντεο και ετεροχρονισμένη προβολή τηλεοπτικών εκπομπών), Οκτώβριος 2009, σ. 116.

15 Ο όρος «υπολογιστικό νέφος» αναφέρεται στη χρήση πολλαπλών υπολογιστικών πόρων που βασίζονται σε διακομιστή μέσω ενός ψηφιακού δικτύου. Σε αντίθεση με τους κλασικούς υπολογιστές, ο χρήστης μιας υπηρεσίας υπολογιστικού νέφους δεν αποθηκεύει πλέον δεδομένα και εφαρμογές στον υπολογιστή του, αλλά στους διακομιστές του παρόχου υπηρεσιών οι οποίοι ενδέχεται να βρίσκονται σε

Οι συναλλακτικές υπηρεσίες Video-on-Demand (VoD) περιλαμβάνουν την ηλεκτρονική λιανική πώληση και εκμίσθωση των οπτικοακουστικών έργων «καταλόγου αποθέματος», κυρίως κινηματογραφικών ταινιών μεγάλου μήκους, καθώς επίσης οπτικοακουστικών ταινιών μυθοπλασίας, ντοκιμαντέρ, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, κινουμένων σχεδίων κ.λπ. Η αναδυόμενη αγορά των υπηρεσιών VoD στην Ευρώπη είναι δυναμική, πολυσχιδής και αναπτύσσεται ραγδαία, ωστόσο υπολείπεται αυτής των ΗΠΑ. Συνολικά, περισσότερες από 500 οπτικοακουστικές υπηρεσίες κατά παραγγελία διατέθηκαν στην Ευρώπη το 2008 μέσω διαφόρων επιχειρηματικών μοντέλων[16], ενώ οι υπηρεσίες VoD είχαν κύκλο εργασιών ύψους 544 εκατομμυρίων ευρώ. Προβλέπεται ότι ο κύκλος εργασιών των υπηρεσιών VoD στην Ευρώπη θα αυξηθεί εντυπωσιακά κατά τα επόμενα χρόνια και θα αντιπροσωπεύει μια πιο σημαντική πτυχή της οπτικοακουστικής αγοράς[17]. Υπάρχει ένα καλά καθορισμένο πλαίσιο για τη διασυνοριακή εκπομπή και λήψη ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών σε όλη την ΕΕ. Αφενός, η οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων τονίζει την αρχή της ελευθερίας μετάδοσης και λήψης ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων στην ΕΕ. Αφετέρου, η οδηγία για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση[18] συμπληρώνει το εν λόγω πλαίσιο, έχοντας ως στόχο την προώθηση της εκκαθάρισης των δικαιωμάτων δημιουργού και των συναφών δικαιωμάτων για τις υπηρεσίες της διασυνοριακής δορυφορικής μετάδοσης και της καλωδιακής αναμετάδοσης. Επί του παρόντος δεν υπάρχει νομοθέτημα που να καλύπτει συγκεκριμένα την εκκαθάριση των δικαιωμάτων δημιουργού και των συναφών δικαιωμάτων για τις διασυνοριακές επιγραμμικές υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων.

Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι όλες οι συμφωνίες μεταξύ ιδιωτών πρέπει να τηρούν το δίκαιο του ανταγωνισμού.

Όπως επισημάνθηκε στην εισαγωγή, η πλειοψηφία των υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων εστιάζει σε ένα εθνικό κοινό ή σε μια συγκεκριμένη γλωσσική περιοχή[19]. Οι πολυεδαφικές υπηρεσίες μετάδοσης δεν έχουν εξαπλωθεί και οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς συχνά δεν ασκούν δικαιώματα εκκαθάρισης σε πανευρωπαϊκή βάση λόγω του ότι η καταναλωτική ζήτηση στο εξωτερικό και οι δυνατότητες εσόδων από τη διαφήμιση δεν αιτιολογούν επί του παρόντος το πρόσθετο κόστος που σχετίζεται με τη σύσταση υπηρεσιών και την αδειοδότηση

άλλη χώρα. Ο χρήστης μπορεί στη συνέχεια να έχει πρόσβαση στα δεδομένα του μέσω ενός δικτύου, συνήθως, του διαδικτύου, από οποιαδήποτε τοποθεσία.

16 Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, "Video on Demand and catch-up TV in Europe" (Κατά παραγγελία βίντεο και ετεροχρονισμένη προβολή τηλεοπτικών εκπομπών), Οκτώβριος 2009, σ. 113).

17 Πηγή: Μελέτη ΚΕΑ "Multi-territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union" (Πολυεδαφική αδειοδότηση οπτικοακουστικών έργων στην Ευρωπαϊκή Ένωση), σσ. 108 και 109. Στο ΗΒ, οι υπηρεσίες VoD αντιστοιχούσαν σε 139 εκατομμύρια ευρώ ή 3% των εσόδων από τα οπτικοακουστικά μέσα ψυχαγωγίας κατά το 2009 και σε 8% της λιανικής αγοράς/αγοράς εκμίσθωσης (Επιτροπή Ανταγωνισμού ΗΒ "Movies on Pay TV Market Investigation" (Έρευνα για τις ταινίες στην αγορά της συνδρομητικής τηλεόρασης), Έγγραφο εργασίας "Pay TV and movies on pay TV" (Συνδρομητική τηλεόραση και ταινίες στη συνδρομητική τηλεόραση). Οι υπηρεσίες VoD ανήλθαν σε 33% σε ετήσια βάση, αποτελώντας το 13% της λιανικής αγοράς/αγοράς εκμίσθωσης σε οπτικοακουστικά μέσα ψυχαγωγίας στις ΗΠΑ κατά το 2010. [Digital Entertainment Group, "Year End 2010 Home Entertainment Report" (Έκθεση οικιακής ψυχαγωγίας για το έτος 2010)].

18 Οδηγία 93/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, περί συντονισμού ορισμένων κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση.

19 Βλ. έκθεση εφαρμογής της οδηγίας για τη δορυφορική και την καλωδιακή μετάδοση του 2002, COM/2002/0430 τελικό και Bernt Hugenholtz, «Nouvelle lecture de la directive Satellite Câble: passé, présent et avenir».

περιεχομένου[20]. Οι θεματικές υπηρεσίες που εστιάζουν στον κινηματογράφο, τα παιδικά προγράμματα, τα αθλητικά, τα ταξίδια κ.λπ. και με αναγνωρίσιμο εμπορικό σήμα έχουν μέχρι στιγμής επιτύχει επέκταση των δραστηριοτήτων τους στο εξωτερικό.

Διάφορες πλατφόρμες που παρέχουν συναλλακτικές υπηρεσίες κατά παραγγελία καλύπτουν πολλαπλές περιοχές[21]. Συνεχίζουν να απευθύνονται στους πελάτες «στη δική τους γλώσσα» και προσαρμόζουν το περιεχόμενο σε τοπικές προτιμήσεις όπως η γλώσσα, η κατάταξη των ταινιών, οι απαιτήσεις μεταγλωττισμού ή υποτιτλισμού, η διαφήμιση, οι περίοδοι διακοπών και οι γενικές προτιμήσεις των καταναλωτών. Αυτό συνάδει με την εμπειρία των παραγωγών και των διανομέων είτε μεγάλης είτε μικρής κλίμακας, που έχει καταδείξει ότι παρότι αδειοδοτούν περιεχόμενο σε πολυεδαφική βάση όπου υπάρχει επιχειρηματικό ενδιαφέρον, απαιτούνται εντούτοις στοχευμένες και τοπικές επενδύσεις στη διανομή και το μάρκετινγκ για την προώθηση και την πώληση ταινιών σε κάθε χώρα[22].

Όπου εμφανίζονται πολυεδαφικές υπηρεσίες, κατά κανόνα να δοκιμάζονται πρώτα σε αγορές υψηλού εισοδήματος και υψηλής τεχνολογίας. Ως αποτέλεσμα, οι μικρότερες αγορές ή τα κράτη μέλη με χαμηλότερα μέσα εισοδήματα αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της υστέρησης ως προς την πρόσβαση σε καινοτόμες οπτικοακουστικές παροχές. Επιπροσθέτως, το γεγονός ότι το υψηλής ποιότητας περιεχόμενο διατίθεται μόνο σε καταναλωτές σε ορισμένα κράτη μέλη, είναι δύσκολο να επεξηγηθεί στους ευρωπαίους πολίτες που θεωρούν ότι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε παροχές περιεχομένου ανεξαρτήτως του κράτους μέλους κατοικίας τους[23].

Το ζήτημα των πρακτικών εδαφικής αδειοδότησης έχει πρόσφατα έλθει στο προσκήνιο στην υπόθεση της Premier League[24]. Η υπόθεση αυτή αφορά την πρακτική της εδαφικά περιορισμένης πρόσβασης μέσω τεχνολογίας πρόσβασης υπό προϋποθέσεις σε αθλητικές μεταδόσεις που μεταδίδονται μέσω δορυφόρου σε διάφορα κράτη μέλη[25]. Αναμένεται η

---

20 Πράγματι, το γεωγραφικό πεδίο των υπηρεσιών των ραδιοτηλεοπτικών φορέων καθορίζεται επίσης από παράγοντες όπως το γεωγραφικό πεδίο ενδιαφέροντος για τους διαφημιστές (στην περίπτωση ραδιοτηλεοπτικών φορέων που βασίζονται στη χρηματοδότηση από τη διαφήμιση) και τη βιωσιμότητα ή μη του κόστους δικαιωμάτων σε σχέση με την επιχειρηματική δραστηριότητα στη βασική αγορά. Στην ΕΕ, οι τηλεοπτικές συνδρομές ανέρχονται σε 38% των εσόδων του τομέα, η διαφήμιση σε 32% και η δημόσια χρηματοδότηση σε 30% το 2009 (Screen Digest). Με απλά λόγια, η συνδρομητική τηλεόραση πρέπει να προσφέρει περιεχόμενο για το οποίο ο πελάτης να είναι πρόθυμος να πληρώσει.

21 Π.χ. Acetrax, Chello, Headweb, iTunes, Playstation Network Live, Voddler, Xbox Live.

22 Π.χ. οι κυκλοφορίες της New Paramount διατίθενται στα 21 κράτη μέλη σε προβολή VoD, είτε επιγραμμικά είτε μέσω ψηφιακών καλωδιακών δικτύων, δορυφορικών δικτύων ή δικτύων IPTV.

23 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν το άρθρο 20 της οδηγίας περί υπηρεσιών (οδηγία 2006/123/ΕΚ της 12ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά) η οποία προβλέπει ότι τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι αποδέκτες υπηρεσιών δεν υπόκεινται σε απαιτήσεις διακριτικής μεταχείρισης βάσει της υπηκοότητας ή του τόπου κατοικίας τους.

24 Υποθέσεις C-403/08, Football Association Premier League Ltd, κατά QC Leisure και C-429/08, Karen Murphy κατά Media Protection Services Limited.

25 Ένας βρετανός ιδιοκτήτης pub έδειχνε αγώνες της Premier League χρησιμοποιώντας μια κάρτα αποκωδικοποιητή που είχε εισάγει από την Ελλάδα. Ο ελληνικός δορυφορικός ραδιοτηλεοπτικός φορέας είχε αγοράσει τα δικαιώματα αναμετάδοσης μόνο από την Ελλάδα και οι ελληνικές κάρτες αποκωδικοποιητή ήταν κατά πολύ φθηνότερες από αυτές που πωλούνται στο ΗΒ από τον βρετανικό ραδιοτηλεοπτικό φορέα. Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση του Γενικού Εισαγγελέα της 3ης Φεβρουαρίου 2011, η ελευθερία παροχής υπηρεσιών αποκλείει διατάξεις που απαγορεύουν τη χρήση συσκευών για πρόσβαση υπό όρους για κωδικοποιημένη δορυφορική τηλεόραση σε ένα κράτος μέλος, αν έχουν ήδη διατεθεί στην αγορά άλλου κράτους μέλους με τη συναίνεση του κατόχου των δικαιωμάτων. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Γενικό Εισαγγελέα, μια συμβατική υποχρέωση που απαιτεί από ένα δορυφορικό

ετυμηγορία του δικαστηρίου. Σε προηγούμενες αποφάσεις του, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι η ελευθερία παροχής υπηρεσιών δεν απαγορεύει την επιβολή γεωγραφικών ορίων στις ραδιοτηλεοπτικές άδειες[26].

2.1. Εκκαθάριση δικαιωμάτων για επιγραμμική μετάδοση υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων

Έως πρόσφατα, οι δραστηριότητες των ραδιοτηλεοπτικών φορέων αφορούσαν κυρίως τη γραμμική μετάδοση (εναέρια, δορυφορικά ή καλωδιακά), ενώ οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς όφειλαν μόνο να προβούν στην εκκαθάριση ως προς την αναπαραγωγή και τη εκπομπή/επικοινωνία των δημόσιων δικαιωμάτων, των δημιουργών, των ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών και των παραγωγών, για τη χρήση οπτικοακουστικών έργων. Ολοένα και περισσότερο, ωστόσο, οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς καθιστούν τουλάχιστον ένα μέρος του προγράμματός τους διαθέσιμο σε κατά παραγγελία βάση μετά την αρχική εκπομπή (υπηρεσίες ετεροχρονισμένης προβολής τηλεοπτικών εκπομπών, τηλεφόρτωση). Πράγματι, τα περισσότερα μεγάλα ευρωπαϊκά τηλεοπτικά κανάλια παρέχουν υπηρεσίες ετεροχρονισμένης προβολής τηλεοπτικών εκπομπών[27]. Τα διαθέσιμα προγράμματα περιλαμβάνουν ειδήσεις, μαγκαζίνο, σειρές και κινηματογραφικές ταινίες μεγάλης διάρκειας. Προκειμένου να παράσχουν τέτοιου είδους επιγραμμικές (κατά παραγγελία) υπηρεσίες, οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς πρέπει να εκκαθαρίσουν ένα διαφορετικό σύνολο δικαιωμάτων από αυτά που απαιτούνται για την αρχική εκπομπή, κυρίως το δικαίωμα αναπαραγωγής και το δικαίωμα διάθεσης[28].

Όποτε οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς διανέμουν τις επιγραμμικές υπηρεσίες τους πέρα από την επικράτεια της αρχικής εκπομπής, πρέπει να προβούν σε εκκαθάριση των δικαιωμάτων για κάθε πρόσθετη επικράτεια. Κανονικά, τα οικονομικά δικαιώματα σε ένα οπτικοακουστικό έργο μεταφέρονται από τους συντελεστές (δημιουργούς, ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες) στον παραγωγό έναντι μιας προκαταβολής, είτε μέσω νόμου είτε μέσω σύμβασης[29]. Με τον τρόπο αυτό, ο παραγωγός μπορεί να αδειοδοτεί την πλειονότητα των μορφών εκμετάλλευσης του οπτικοακουστικού έργου, συμπεριλαμβανομένων των κατά παραγγελία χρήσεων, σε μεμονωμένη βάση. Αφετέρου, η εκκαθάριση των επιγραμμικών δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για έργα και κάθε άλλο υλικό που ενσωματώνεται στην οπτικοακουστική αποτύπωση (κυρίως σε σχέση με τη συνοδευτική μουσική) για τις επιγραμμικές χρήσεις και σε πολλαπλές περιοχές φαίνεται σε ορισμένες περιπτώσεις και για

φορέα την αποτροπή της χρήσης των καρτών δορυφορικού αποκωδικοποιητή τους εκτός αδειοδοτημένης περιοχής δεν είναι συμβατή με τους κανόνες του ανταγωνισμού.

26 Coditel κατά Ciné Vog Films, ΔΕΚ, 19 Μαρτίου 1980, Υπόθεση 62/79 και Coditel κατά Ciné Vog Films (Coditel II), ΔΕΚ, 6 Οκτωβρίου 1982, Υπόθεση 262/81.

27 Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, "Video on Demand and catch-up TV in Europe" (Κατά παραγγελία βίντεο και ετεροχρονισμένη προβολή τηλεοπτικών εκπομπών), Οκτώβριος 2009, σ. 220.

28 Σημειώνεται ότι τα δικαιώματα αυτά είναι τεχνολογικά ουδέτερα. Η ανάγκη εκκαθάρισης του δικαιώματος διάθεσης προκύπτει από την παρεχόμενη υπηρεσία (η διάθεση ενός έργου «κατά παραγγελία») ανεξαρτήτως πλατφόρμας διανομής ή πρωτοκόλλου που χρησιμοποιείται (π.χ. καλωδιακό δίκτυο, πρωτόκολλο διαδικτύου ή άλλο). Τα δικαιώματα αυτά παρέχονται από τις διεθνείς συνθήκες των οποίων η ΕΕ και τα κράτη μέλη της είναι μέλη (η συνθήκη του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας για την πνευματική ιδιοκτησία και η συνθήκη του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας για τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα) και από το κεκτημένο της ΕΕ (οδηγία 2001/29/ΕΚ της 22ας Μαΐου 2001, «οδηγία για την κοινωνία της πληροφορίας»).

29 Βλ. ενότητα 4 κατωτέρω για περισσότερες πληροφορίες.

ορισμένους κατόχους δικαιωμάτων ότι συνεπάγονται σημαντικό διοικητικό φόρτο και μεγάλο κόστος συναλλαγής.

2.2. Εκκαθάριση δικαιωμάτων για αναμετάδοση υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων

Η αναμετάδοση των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων – η οποία νοείται γενικά ως ταυτόχρονη μετάδοση μιας εκπομπής από διαφορετική οντότητα, όπως μια επιχείρηση εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων – είναι χωριστή πράξη δικαιωμάτων δημιουργού, όπου απαιτείται επίσης έγκριση από τους κατόχους των δικαιωμάτων.

Η οδηγία για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση προβλέπει μια διττή διαδικασία εκκαθάρισης δικαιωμάτων δημιουργού για την ταυτόχρονη αναμετάδοση, μέσω καλωδίου, προγραμμάτων που εκπέμπονται από άλλα κράτη μέλη. Αφενός, οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς δύνανται να αδειοδοτήσουν τα δικά τους δικαιώματα καθώς και τα δικαιώματα που έχουν δοθεί σε αυτούς μέσω σύμβασης σε μεμονωμένη βάση σε επιχειρήσεις εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων[30]. Αφετέρου, η οδηγία προβλέπει ότι όλα τα άλλα δικαιώματα που απαιτούνται για την καλωδιακή αναμετάδοση ενός συγκεκριμένου προγράμματος μπορεί να τα διαχειρίζεται μόνο μια εταιρεία εκμετάλλευσης πνευματικών δικαιωμάτων. Αυτό θεωρήθηκε απαραίτητο στην περίπτωση ταυτόχρονης καλωδιακής αναμετάδοσης λόγω της δυσκολίας, σε διαφορετική περίπτωση, των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων να διασφαλίσουν την έγκαιρη εκκαθάριση όλων των δικαιωμάτων στα προγράμματα που μεταδίδονται σε αυτές από ραδιοτηλεοπτικούς φορείς, αποτρέποντας τον κίνδυνο των διακοπών κατά τη διάρκεια του προγράμματος[31]. Οι διατάξεις της οδηγίας ισχύουν αποκλειστικά για τη «χωρίς αλλοιώσεις και περικοπές ταυτόχρονη αναμετάδοση, μέσω συστημάτων καλωδίων ή μικροκυμάτων και με σκοπό τη λήψη τους από το κοινό, αρχικής ενσύρματης ή ασύρματης, έστω και δορυφορικής μετάδοσης, από άλλο κράτος μέλος»[32].

Οι νέες ψηφιακές πλατφόρμες έχουν επιτρέψει την ταυτόχρονη αναμετάδοση προγραμμάτων σε διαφορετικά δίκτυα. Οι πάροχοι DSL[33], IPTV, κινητών δικτύων και άλλων ψηφιακών πλατφορμών όπως DTT[34] εκμεταλλεύονται επίσης υπηρεσίες ραδιοτηλεοπτικής αναμετάδοσης. Η αναμετάδοση μέσω διαδικτύου μιας εκπομπής αποκαλείται συνήθως «simulcasting» («ταυτόχρονη μετάδοση»). Τίθεται το ερώτημα σχετικά με το αν πρέπει να αναθεωρηθούν ή όχι οι διατάξεις της οδηγίας για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση που αφορούν συγκεκριμένες τεχνολογίες προκειμένου να αναπτυχθεί ένα πλαίσιο για τη διασυνοριακή αναμετάδοση των υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων το οποίο να είναι τεχνολογικά ουδέτερο όσον αφορά την πλατφόρμα διανομής. Μπορεί να υποστηριχθεί πως πρακτικά αυτό φαίνεται να έχει ήδη εφαρμοστεί εν μέρει, καθώς οι ραδιοτηλεοπτικοί

---

30 Οδηγία για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση, άρθρο 10.

31 Οι επιχειρήσεις εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων δεν πρέπει να λαμβάνουν άδεια από όλους τους μεμονωμένους κατόχους δικαιωμάτων στα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα, αλλά διαπραγματεύονται μια άδεια με μια εταιρεία εκμετάλλευσης πνευματικών δικαιωμάτων (για δικαιώματα που κατέχουν τρίτα μέρη) και με τον σχετικό ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό (για δικαιώματα που κατέχει απευθείας ο οργανισμός).

32 Οδηγία για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση, άρθρο 1 παράγραφος 3.

33 Η DSL (Digital Subscriber Line – ψηφιακή συνδρομητική γραμμή) παρέχει ψηφιακή μετάδοση δεδομένων μέσω τηλεφωνικού δικτύου.

34 Η DTT (Digital Terrestrial Television – ψηφιακή επίγεια τηλεόραση) είναι η μετάδοση εκπομπών σε ψηφιακή μορφή σε ραδιοσυχνότητες. Όπως και η αναλογική επίγεια τηλεόραση, η DTT λαμβάνεται μέσω εναέριας κεραίας.

οργανισμοί που παρέχουν ανάλογη υπηρεσία –αναμετάδοση «ταυτόχρονη, χωρίς αλλοιώσεις και χωρίς περικοπές» – περιλαμβάνονται στις συνολικές διευθετήσεις για την καλωδιακή αναδιανομή. Οι κατά παραγγελία υπηρεσίες και οι υπηρεσίες ροής δεδομένων που προέρχονται από τον ιστό (που συνήθως αναφέρονται ως «εκπομπή μέσω διαδικτύου» ή «webcasting») εξαιρούνται.

Έχει υποστηριχθεί επίσης ότι η εκκαθάριση δικαιωμάτων, υπό τους παρόντες κανόνες για την καλωδιακή αναμετάδοση στο πλαίσιο της οδηγίας για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση ενδέχεται να απαιτούν πολλαπλές συναλλαγές με διαφορετικούς οργανισμούς εκπροσώπησης δικαιωμάτων και ότι μπορεί να υπάρχει έλλειψη σαφήνειας και βεβαιότητας σχετικά με το ποιος έχει την εντολή αδειοδότησης για ποια δικαιώματα. Στο πλαίσιο αυτό, συζητήθηκε επίσης εάν πρέπει να διατηρηθεί η υποχρεωτική συλλογική αδειοδότηση για την καλωδιακή αναμετάδοση ή να παραχωρείται στους κατόχους δικαιωμάτων η ελευθερία να χορηγούν οι ίδιοι άδειες σε ατομική βάση.

2.3. Εκκαθάριση δικαιωμάτων για συναλλακτικές υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία (VoD)

Οι οπτικοακουστικές αγορές σε όλο τον κόσμο βασίζονται σε αποκλειστικές συμφωνίες κυκλοφορίας, όπου η κυκλοφορία στις αίθουσες αποτελεί ένα κρίσιμο στοιχείο για τη δημιουργία της «εμπορικής ταυτότητας» μιας ταινίας σε κάθε χώρα που προβάλλεται. Οι παραγωγοί και οι διανομείς μεγιστοποιούν τα έσοδα επιλέγοντας διαφορετική πλατφόρμα διάθεσης της ταινίας για κάθε δεδομένη χρονική στιγμή (τα λεγόμενα «παράθυρα των μέσων» ή «media windows»)[35]. Αυτές οι φάσεις, ή, αλλιώς, χρονοδιαγράμματα προβολής, διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών, αλλά η κανονική σειρά για μια ταινία μεγάλου μήκους, π.χ., είναι: κινηματογραφική προβολή, βίντεο/DVD/Blu Ray, VoD, συνδρομητική τηλεόραση και τέλος, ελεύθερη τηλεοπτική προβολή. Στη μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών, το χρονοδιάγραμμα προβολής, όπως και η διάρκεια κάθε επιμέρους «παραθύρου», είναι θέμα σύμβασης μεταξύ των κατόχων των δικαιωμάτων και των διανομέων. Ωστόσο, δύο κράτη μέλη διατηρούν εθνικά κανονιστικά μέτρα ως προς το χρονοδιάγραμμα κυκλοφορίας[36], ενώ άλλα συνδέουν τις επιδοτήσεις των ταινιών με την τήρηση των συμφωνημένων «παραθύρων» για την κυκλοφορία στις αίθουσες[37].

Το μάρκετινγκ με στόχο την εκμετάλλευση μελλοντικών εκδόσεων (σε μελλοντικά «παράθυρα») βασίζεται στην αρχική προβολή στις αίθουσες, η οποία θεωρείται ότι παίζει αποφασιστικό ρόλο στον καθορισμό της συνολικής απόδοσης κάθε ταινίας. Οι παραγωγοί ταινιών και οι διανομείς έχουν αρχίσει να επαναπροσδιορίζουν τα παραδοσιακά χρονοδιαγράμματα ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες VoD, π.χ., με τη διάθεση των ταινιών σε συναλλακτικές υπηρεσίες VoD ταυτόχρονα με την κυκλοφορία στις κινηματογραφικές αίθουσες ή σε DVD[38]. Η εξέλιξη αυτή υπαγορεύθηκε εν μέρει από το

---

35 Μελέτη ΚΕΑ "Multi-territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union" (Πολυεδαφική αδειοδότηση οπτικοακουστικών έργων στην Ευρωπαϊκή Ένωση), σ. 56 για μια περιγραφή των εν λόγω «παραθύρων» μετά την κυκλοφορία στις αίθουσες.

36 Γαλλία και Πορτογαλία. Βλ. Media Windows στο Flux by Martin Kuhr, IRIS plus, σσ. 4 και 5.

37 Π.χ. Γερμανία, Αυστρία, αυτόθι.

38 Π.χ. η πρωτοβουλία «Day and Date» (Ημέρα και Ημερομηνία) της Warner Bros σύμφωνα με την οποία το VOD κυκλοφορεί την ίδια ημέρα με το DVD. Οι ταινίες «Date and Date» κυκλοφορούν στην πλειονότητα των κρατών μελών της ΕΕ. Οι ευρωπαίοι φορείς έχουν επίσης αρχίσει να δοκιμάζουν αυτά τα εναλλακτικά μοντέλα διανομής. Η Curzon Artificial κυκλοφόρησε το Στην άκρη του ουρανού (The Edge of Heaven) του Fatih Akin. Η ταινία κυκλοφόρησε στους κινηματογράφους στις αρχές του 2008

γεγονός ότι η δυναμική που παρέχει το μάρκετινγκ μπορεί να χαθεί αν η περίοδος μεταξύ της πρώτης προβολής ενός έργου και της μετέπειτα εκμετάλλευσής του με άλλους τρόπους είναι πολύ μεγάλη. Ταυτόχρονα, το τρέχον σύστημα κλιμακωτής διανομής και προβολής ανά περιοχή έχει τεθεί υπό αμφισβήτηση σε μεγάλο βαθμό λόγω του αυξανόμενου καταναλωτικού ενδιαφέροντος για την πρόσβαση σε οπτικοακουστικά και κινηματογραφικά έργα αμέσως μετά την πρώτη προβολή τους, ασχέτως γεωγραφικής θέσης. Τα πειρατικά αντίγραφα μιας ταινίας διατίθενται ολοένα και περισσότερο στο διαδίκτυο ακόμη και πριν από την αρχική προβολή της στους κινηματογράφους ή στην τηλεόραση, ασκώντας περαιτέρω πίεση για τη συντόμευση των διαστημάτων μεταξύ των κυκλοφοριών[39].

Οι ευρωπαίοι παραγωγοί ταινιών θεωρούν ότι η κυκλοφορία στις αίθουσες είναι εξαιρετικά σημαντική για τις ευρωπαϊκές ταινίες δεδομένου του σχετικά μέτριου προϋπολογισμού που διαθέτουν για την προώθηση των ταινιών τους[40]. Διαφαίνεται, συνεπώς, ότι κάθε προσέγγιση η οποία θα στερούσε από τους παραγωγούς και τους διανομείς τη δυνατότητα εξασφάλισης κέρδους από την επένδυσή τους μέσω συμβάσεων διανομής και διάθεσης είναι πιθανό ότι θα περιόριζε σημαντικά τα κίνητρα για επένδυση στην παραγωγή ταινιών.

Όπως εξηγήθηκε παραπάνω, τα οικονομικά δικαιώματα επί των οπτικοακουστικών έργων (συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος διάθεσης) μεταφέρονται κανονικά από τους δημιουργούς και τους ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες στον παραγωγό (διά νόμου ή μέσω σύμβασης). Με τον τρόπο αυτό ο παραγωγός μπορεί να αδειοδοτεί απευθείας τα περισσότερα από τα δικαιώματα που απαιτούνται για τις υπηρεσίες VoD. Εντούτοις, φαίνεται ότι η εκκαθάριση των δικαιωμάτων μπορεί να είναι επίπονη και δαπανηρή για ορισμένους φορείς εκμετάλλευσης VoD. Πρώτον, στο πλαίσιο συμφωνιών προ-χρηματοδότησης, οι παραγωγοί ενδέχεται να έχουν διαχωρίσει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης σε περιοχές, με διαφορετικό εταίρο διανομής για τη διαχείριση της προώθησης και της διανομής σε κάθε περιοχή. Δεύτερον, η έλλειψη σαφήνειας σε σχέση με τα σχετικά δικαιώματα που πρέπει να εκκαθαριστούν για τα έργα καθώς και για κάθε άλλο υλικό που ενσωματώνεται στην οπτικοακουστική αποτύπωση θεωρείται ορισμένες φορές πρόβλημα.

2.4. Ευρωπαϊκή παραγωγή και διανομή κινηματογραφικών έργων

Η ΕΕ είναι ένας από τους μεγαλύτερους παραγωγούς ταινιών στον κόσμο: Το 2009 παρήχθησαν στην ΕΕ 1.168 κινηματογραφικές ταινίες μεγάλου μήκους (έναντι 677 στις ΗΠΑ)[41], ενώ οι ευρωπαϊκές ταινίες αντιπροσωπεύουν το 25% περίπου των κινηματογραφικών εισιτηρίων στην ΕΕ έναντι 68% των ταινιών των ΗΠΑ[42]. Αντίστροφα, το 2009 οι ταινίες από τις ΗΠΑ κατείχαν μερίδιο 93% στην αγορά των ΗΠΑ, ενώ οι ταινίες από

και διατέθηκε σε γενική προβολή για περιορισμένη περίοδο (14 ημερών) στην υπηρεσία VOD του Sky σε προνομιακή τιμή (περίπου ίδια τιμή με το εισιτήριο του κινηματογράφου). Η Curzon θεωρεί ότι αυτή η δοκιμή VOD αύξησε τα εισιτήρια στους κινηματογράφους για τη συγκεκριμένη ταινία και έκτοτε το έχει επαναλάβει με αρκετές ταινίες.

39 Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, "Video on Demand and catch-up TV in Europe" (Κατά παραγγελία βίντεο και ετεροχρονισμένη προβολή τηλεοπτικών εκπομπών), Οκτώβριος 2009, σ. 75.

40 Αυτό είναι ακόμη πιο σημαντικό για τις συμπαραγωγές καθώς ο συμπαραγωγός/οι συμπαραγωγοί σε άλλες περιοχές (διανομείς παραγωγοί) αναμένουν ως απόδοση της επένδυσής τους την εκμετάλλευση των αποκλειστικών δικαιωμάτων στην περιοχή τους.. Αυτό ισχύει επίσης και για άλλες παραγωγές. Οι διανομείς σε άλλα κράτη μέλη αποκτούν τα αποκλειστικά δικαιώματα στην περιοχή τους από τον υπεύθυνο πωλήσεων.

41 Χάριν σύγκρισης, η Ινδία, η Ιαπωνία και η Κίνα παρήγαγαν αντίστοιχα 819, 456 και 445 ταινίες το 2009. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα, «Focus 2010».

42 Συμπεριλαμβανομένων ταινιών που παράγονται στην Ευρώπη από επενδύσεις οι οποίες προέρχονται από τις ΗΠΑ.

την ΕΕ κατείχαν μόλις 7%. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα αντίστοιχα μερίδια στη διαδικτυακή αγορά.
Τα στοιχεία αυτά αντικατοπτρίζουν το γεγονός ότι η ευρωπαϊκή κινηματογραφική βιομηχανία αντιμετωπίζει ορισμένα μοναδικά δομικά χαρακτηριστικά, όπως οι γλωσσικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες και οι προτιμήσεις των εθνικών αγορών, καθώς και η περιορισμένη διαθεσιμότητα χρηματοδοτικών πηγών. Ο ευρωπαϊκός οπτικοακουστικός τομέας είναι σε μεγάλο βαθμό κατακερματισμένος και αποτελείται από πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)[43]. Η Ευρώπη δεν έχει μπορέσει να αναπτύξει ένα σύστημα στούντιο όπως αυτό του Hollywood. Υφίσταται έλλειψη επενδύσεων σε σχέση με άλλες χώρες[44] και ο μέσος προϋπολογισμός των ταινιών είναι πάρα πολύ μικρός έναντι αυτού των μεγάλων στούντιο[45]. Οι ευρωπαϊκές ταινίες συχνά έχουν επιτυχία στη χώρα τους, ωστόσο, όπως προκύπτει από τα αριθμητικά στοιχεία, συνήθως έχουν περιορισμένη διανομή και απήχηση εκτός της χώρας παραγωγής τους.

Δεδομένων των δομικών προβλημάτων για τον ευρωπαϊκό κινηματογράφο, η ανάπτυξη του τομέα αυτού δεν έχει αφεθεί αποκλειστικά στις δυνάμεις της αγοράς. Ο πλουραλισμός, η πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία και η προστασία των ανηλίκων είναι μερικοί από τους στόχους γενικού ενδιαφέροντος που διασφαλίζει η τη νομοθεσία της ΕΕ, ιδίως η οδηγία για τις τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας (AVMS). Στο ίδιο πνεύμα, η οδηγία AVMS και το πρόγραμμα MEDIA[46] προωθούν την παραγωγή και τη διανομή ευρωπαϊκών έργων τόσο σε γραμμικές, όσο και σε μη γραμμικές υπηρεσίες. Το πρόγραμμα MEDIA στοχεύει κυρίως στην αύξηση της κυκλοφορίας και της παρακολούθησης ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων εντός και εκτός της ΕΕ. Η ανακοίνωση σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα του κινηματογράφου[47] – επί του παρόντος υπό αναθεώρηση – προσφέρει κατάλληλο πλαίσιο που επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρέχουν οικονομική στήριξη για τη διανομή και την παραγωγή ταινιών με παράλληλη διατήρηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ότι τα εθνικά χρηματοδοτικά συστήματα έχουν ζωτική σημασία για τη διατήρηση των επενδύσεων σε τοπικές παραγωγές και τη στενή σύνδεση μεταξύ των διαφόρων πλατφορμών, καθώς οι παραδοσιακοί ραδιοτηλεοπτικοί φορείς είναι σημαντικοί πελάτες και διανομείς της οπτικοακουστικής και κινηματογραφικής παραγωγής[48]. Σε ορισμένες περιπτώσεις, απαιτείται επίσης διά νόμου η επένδυση συγκεκριμένου ποσοστού απόδοσης της επένδυσης σε τοπικές παραγωγές.

---

43 Το 2007, υπήρχαν περισσότερες από 600 κινηματογραφικές εταιρείες στη Γαλλία, 400 στο ΗΒ και 200 στη Γερμανία.

44 Η κατά κεφαλήν επένδυση ανέρχεται σε 41 δολάρια στις ΗΠΑ, 20 στην Ιαπωνία και 13 στην Ευρώπη (Screen Digest, 2011).

45 Ο μέσος προϋπολογισμός μιας γαλλικής ταινίας το 2010 ήταν 5,48 εκατ. ευρώ, CNC "La production cinématographique en 2010" σ. 10.

46 http://ec.europa.eu/culture/media/index_en.htm

47 Ανακοίνωση της Επιτροπής «σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές που αφορούν τα κινηματογραφικά και τα άλλα οπτικοακουστικά έργα» COM(2001)534 της 26.09.2001.

48 Στο ΗΒ, π.χ., τα τηλεοπτικά κανάλια κατείχαν το 31% των εσόδων από την κινηματογραφική ψυχαγωγία κατά το 2009 (Επιτροπή Ανταγωνισμού ΗΒ "Movies on Pay TV Market Investigation" (Έρευνα για τις ταινίες στην αγορά της συνδρομητικής τηλεόρασης), Έγγραφο εργασίας "Pay TV and movies on pay TV" (Συνδρομητική τηλεόραση και ταινίες στη συνδρομητική τηλεόραση). Στη Γαλλία, η συμπαραγωγή και η προπώληση δικαιωμάτων στους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς με συμφωνίες διανομής χρηματοδότησαν περίπου 55% των ταινιών με προϋπολογισμό παραγωγής άνω των 7 εκατομμυρίων ευρώ το 2010 (CNC «La production cinématographique en 2010» σ. 17).

Το πρόγραμμα MEDIA, το οποίο αναπτύχθηκε με σκοπό να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της κατακερματισμένης φύσης των ευρωπαϊκών πολιτιστικών αγορών, συνιστά έναν επιτυχημένο μηχανισμό υποστήριξης για τη διάθεση των ευρωπαϊκών ταινιών, τόσο σε διαφορετικές περιοχές, όσο και στις αναδυόμενες πλατφόρμες VoD. Μεταξύ των 16 έργων στα οποία δόθηκε υποστήριξη κατά το 2010, μόνο 4 είναι αποκλειστικά εθνικής εμβέλειας[49]. Τα υπόλοιπα 12 έργα είναι διεθνούς εμβέλειας, και δεν περιορίζονται απαραίτητα στα όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης[50].

3. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκφράσει τη δέσμευσή της να συνδράμει στην κάλυψη των κενών στη διαθεσιμότητα επιγραμμικών υπηρεσιών για καταναλωτές, δημιουργώντας ευρωπαϊκό πλαίσιο επιγραμμικής αδειοδότησης των δικαιωμάτων δημιουργού για πολυεδαφικές και πανευρωπαϊκές υπηρεσίες[51]. Όπως ανακοινώθηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής για τη διαχείριση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, η Επιτροπή πρόκειται στις αρχές του 2012 να παρουσιάσει πρόταση για τη βελτίωση της συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων δημιουργού, συμπεριλαμβανόμενης μεγαλύτερης διαφάνειας και βελτιωμένης διοίκησης των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, ώστε κατά συνέπεια να εξασφαλίσει την εξέλιξη της συλλογικής διαχείρισης σύμφωνα με τις ανάγκες της πολυεδαφικής αδειοδότησης. Όσον αφορά τα οπτικοακουστικά έργα όπου συχνά είναι δυνατή η αδειοδότηση από ένα μόνο μέρος (τον παραγωγό), το πλαίσιο αυτό για τη διευκόλυνση της συλλογικής αδειοδότησης των δικαιωμάτων μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντικό για ορισμένες πτυχές, όπως η εκκαθάριση των δικαιωμάτων για τη μουσική που περιλαμβάνεται στο οπτικοακουστικό έργο.

Ακόμη, έχουν διατυπωθεί και άλλες επιλογές. Η μία αφορά την επέκταση της αρχής της «χώρας καταγωγής» στην οποία βασίζεται η εκπομπή μέσω δορυφόρου (όπως ορίζεται στην οδηγία για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση) ώστε να καλύπτει και το επιγραμμικό πρόγραμμα μεταδόσεων, ειδικότερα για την παροχή υπηρεσιών που διατίθενται κατά παραγγελία επικουρικά προς τις δραστηριότητες μετάδοσης (π.χ. ετεροχρονισμένη προβολή τηλεοπτικών εκπομπών). Στο πλαίσιο αυτό, η ισχύουσα νομοθεσία είναι αυτή της χώρας από όπου προέρχεται η επιγραμμική μετάδοση, αν και τα μέρη θα μπορούν επίσης να διασφαλίζουν ότι για το αντίτιμο της άδειας λαμβάνονται υπ' όψιν όλες οι πτυχές της μετάδοσης, συμπεριλαμβανομένου του πραγματικού και του δυνητικού κοινού, καθώς κι η γλωσσική έκδοση[52]. Ακόμη, η εφαρμογή της προσέγγισης της «χώρας καταγωγής» δεν θα επηρέαζε τη συμβατική ελευθερία των μερών, δηλ. κατά τον καθορισμό των όρων της άδειας,

---

49 Οι πλατφόρμες αυτές πρέπει να διαθέτουν μια «ελάχιστη ευρωπαϊκή διάσταση» (πρέπει να περιλαμβάνουν έργα από τουλάχιστον πέντε επιλέξιμες χώρες και να αντιπροσωπεύουν πέντε επίσημες γλώσσες της ΕΕ). Μεταξύ των κριτηρίων επιλογής, παρέχεται ειδική πριμοδότηση στις πλατφόρμες που παρέχουν διασυνοριακή και γλωσσική διανομή.

50 Οι πλατφόρμες VOD όπως, MUBI, UNIVERSCINE, EUROVOD υποστηρίζονται από το πρόγραμμα MEDIA, π.χ. οι EUROVOD και MUBI (**http://mubi.com**) έχουν αποκτήσει αναγνωρισμένο εμπορικό σήμα και μέσω της συμφωνίας τους με τη Sony Playstation αναμένεται να καθιερωθούν στην αγορά. Παρέχουν πανευρωπαϊκή δυνατότητα επιλογής ταινιών για ένα περιορισμένο μέρος του καταλόγου τους και, επίσης, παρέχουν καταλόγους ανά χώρα. Η MEDICI (**www.Medici.TV**) έχει γίνει διεθνώς γνωστή σε ένα συγκεκριμένο τομέα (κλασική μουσική) και παρέχει υπηρεσίες ροής δεδομένων για ζωντανές μουσικές παραστάσεις μέσω διαδικτύου. Τα σχέδια για κινητές επικοινωνίες που υποστηρίζει το πρόγραμμα MEDIA, όπως το Shortz (**www.shortz-tv.com**) είναι επίσης πανευρωπαϊκής εμβέλειας.

51 Βλ. ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Η ενιαία αγορά για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας», COM (2011) 287, σ. 11

52 Αιτιολογική σκέψη 17 της οδηγίας 93/83/ΕΚ

οι κάτοχοι των δικαιωμάτων και οι εμπορικοί χρήστες θα μπορούν να συμφωνούν μέσω σύμβασης τα εδαφικά όρια εφαρμογής της άδειας[53].

Ωστόσο, προκύπτουν ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο καθορισμού της «χώρας καταγωγής» σχετικά με τις επιγραμμικές μεταδόσεις[54]. Αυτό σχετίζεται ιδιαίτερα με τις συναλλακτικές υπηρεσίες κατά παραγγελία, όπου η εισαγωγή της προσέγγισης της «χώρας καταγωγής» θα μπορούσε εύκολα να συνεπιφέρει ρυθμιστικό αρμπιτράζ ως προς την επιλογή της χώρας εγκατάστασης του παρόχου υπηρεσιών. Τα οπτικοακουστικά έργα απευθύνονται σε κοινό συγκεκριμένης γλωσσικής ταυτότητας και οι περισσότερες υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων εστιάζουν κατά κύριο λόγο σε ένα εθνικό κοινό ή, οι περισσότερες από αυτές, στις συνηθέστερες γλωσσικές ομάδες. Το ακριβές εύρος του προβλήματος και η προστιθέμενη αξία μιας επέκτασης της αρχής της χώρας καταγωγής πρέπει να αξιολογηθούν. Πρέπει επίσης να εξεταστούν και άλλα ερωτήματα σχετικά με το επίπεδο προστασίας των κατόχων δικαιωμάτων και την ανάγκη για περαιτέρω εναρμόνιση . Το ίδιο ισχύει και για τους λόγους για τους οποίους, περισσότερο από δεκαπέντε χρόνια μετά την εφαρμογή της σχετικής οδηγίας, η προσέγγιση αυτή δεν φαίνεται να έχει οδηγήσει σε ευρεία ανάπτυξη πανευρωπαϊκών υπηρεσιών δορυφορικής μετάδοσης[55].

Στο πλαίσιο της «Στρατηγικής για τα ΔΔΙ», η Επιτροπή ανέλαβε να εξετάσει τη μακρόπνοη προοπτική της δημιουργίας ενός περιεκτικού ενιαίου Ευρωπαϊκού κώδικα δικαιωμάτων δημιουργού. Ένας τέτοιος ενιαίος Ευρωπαϊκός κώδικας δικαιωμάτων δημιουργού θα μπορούσε να βασιστεί σε κωδικοποίηση των υφιστάμενων οδηγιών της ΕΕ για τα δικαιώματα δημιουργού, και στο πλαίσιό αυτό θα εξεταστεί η ανάγκη περαιτέρω εξέλιξης της εν λόγω υφιστάμενης εναρμόνισης.

Ο κώδικας θα μπορούσε επίσης να παράσχει τη δυνατότητα να διερευνηθεί της η πιθανή ανάγκη επικαιροποίησης των εξαιρέσεων και των περιορισμών των δικαιωμάτων δημιουργού που επιβάλλονται βάσει της οδηγίας για την κοινωνία της πληροφορίας[56]. Εκτός του κώδικα αυτού, θα μπορούσε να εξεταστεί η δυνατότητα δημιουργίας ενός προαιρετικού ενιαίου τίτλου δικαιωμάτων δημιουργού βάσει του άρθρου 118 της ΣΛΕΕ[57]. Ο προαιρετικός αυτός τίτλος θα μπορούσε να διατεθεί σε εθελοντική βάση και σε συνδυασμό με τους εθνικούς τίτλους. Οι μελλοντικοί δημιουργοί ή παραγωγοί οπτικοακουστικών έργων θα έχουν την επιλογή εγγραφής των έργων τους και, στη συνέχεια, της απόκτησης ενός ενιαίου τίτλου που θα έχει ισχύ σε όλη την ΕΕ. Η εφικτότητα, η πραγματική ζήτηση και τα απτά πλεονεκτήματα

---

53 Οδηγία για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση, αιτιολογική σκέψη 16.

54 Όσον αφορά τις δορυφορικές εκπομπές, η πράξη παρουσίασης στο κοινό μέσω δορυφόρου τελείται μόνο στο κράτος μέλος όπου, υπό τον έλεγχο και την ευθύνη του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, τα σήματα-φορείς προγραμμάτων εισάγονται σε μια αδιάκοπη αλληλουχία μετάδοσης προς το δορυφόρο και από εκεί προς το έδαφος. Βλ. οδηγία για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση, άρθρο 1 παράγραφος 2) στοιχείο β.

55 Σε πολλές περιπτώσεις, το γεωγραφικό πεδίο των δορυφορικών μεταδόσεων παραμένει περιορισμένο και έχουν αναπτυχθεί πολύ λίγες πανευρωπαϊκές υπηρεσίες. Σύμφωνα με μία μελέτη, λιγότερα από τα μισά δορυφορικά κανάλια της ΕΕ είναι διεθνή και πρόκειται κυρίως για ενημερωτικά κανάλια, κανάλια για ενήλικες και κανάλια μειονοτικών γλωσσών (βλ. μελέτη KEA «Multi-territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union», (Πολυεδαφική αδειοδότηση οπτικοακουστικών έργων στην Ευρωπαϊκή Ένωση), σ. 146).

56 Οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας.

57 Βλ. ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Η ενιαία αγορά για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας», COM (2011) 287, σ. 11.

ενός τέτοιου τίτλου, καθώς και οι συνέπειες της εφαρμογής του παράλληλα με την υφιστάμενη εδαφική προστασία, πρέπει να εξεταστούν αναλυτικά.

Τέλος, έχουν διατυπωθεί επιφυλάξεις σε αυτό τον πεδίο, όπως και σε άλλα, σχετικά με την ακρίβεια των πληροφοριών ως προς την ιδιοκτησία των δικαιωμάτων. Κατά συνέπεια, θα ήταν χρήσιμο να εξεταστούν οι επιλογές ανάπτυξης συστημάτων διαχείρισης δεδομένων για την ιδιοκτησία των δικαιωμάτων στα οπτικοακουστικά έργα[58]. Ακόμη, στο πλαίσιο της ανάγκης για εκκαθάριση των δικαιωμάτων επί προϋπαρχόντων έργων και κάθε άλλου υλικού που ενσωματώνεται στην οπτικοακουστική αποτύπωση, θα ήταν χρήσιμο να διερευνηθούν οι πιθανοί τρόποι κοινής χρήσης των πηγών των πληροφοριών σχετικά την ιδιοκτησία των δικαιωμάτων σε διάφορους τομείς.

3.1. Ερωτήσεις

1. Ποια είναι τα κύρια νομικά και άλλα εμπόδια –δικαιώματα δημιουργού ή άλλα– που εμποδίζουν την ανάπτυξη της ψηφιακής ενιαίας αγοράς για τη διασυνοριακή διανομή οπτικοακουστικών έργων; Ποιες προϋποθέσεις πλαίσιο πρέπει να προσαρμοστούν ή να εφαρμοστούν προκειμένου να ενισχυθεί μια δυναμική ενιαία ψηφιακή αγορά για το οπτικοακουστικό περιεχόμενο και να προωθηθεί η πολυεδαφική αδειοδότηση; Ποιες πρέπει να είναι οι βασικές προτεραιότητες;

2. Ποια πρακτικά προβλήματα προκύπτουν για τους παρόχους υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων στο πλαίσιο της εκκαθάρισης των δικαιωμάτων στα οπτικοακουστικά έργα (α) σε μία περιοχή και (β) σε πολλές περιοχές; Ποια δικαιώματα επηρεάζονται; Για ποιες χρήσεις;

3. Μπορούν τα προβλήματα εκκαθάρισης των δικαιωμάτων δημιουργού να επιλυθούν βελτιώνοντας το πλαίσιο αδειοδότησης; Ένα σύστημα δικαιωμάτων δημιουργού που θα βασίζεται στην εδαφικότητα στην ΕΕ είναι κατάλληλο στο επιγραμμικό περιβάλλον;

4. Ποια τεχνολογικά μέσα, για παράδειγμα μεμονωμένοι κωδικοί πρόσβασης, θα μπορούσαν να προβλεφθούν ώστε να δοθεί στους καταναλωτές πρόσβαση στην εκπομπή «τους» ή σε άλλες υπηρεσίες και σε «δικό τους» περιεχόμενο, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική θέση τους; Τι αντίκτυπο μπορεί να έχουν τέτοιου είδους προσεγγίσεις στα μοντέλα αδειοδότησης;

5. Ποια θα είναι η εφικτότητα, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της επέκτασης της αρχής της «χώρας καταγωγής», όπως ισχύει για τη δορυφορική μετάδοση, στις επιγραμμικές υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας; Ποιος θα είναι ο καταλληλότερος τρόπος για τον καθορισμό της χώρας καταγωγής σε σχέση με τις επιγραμμικές μεταδόσεις;

6. Ποιο θα είναι το κόστος και τα οφέλη από την επέκταση του συστήματος εκκαθάρισης των δικαιωμάτων δημιουργού για τη διασυνοριακή καλωδιακή αναμετάδοση υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων σε τεχνολογικά ουδέτερη βάση; Η επέκταση αυτή θα πρέπει να

---

[58] Οι οπτικοακουστικοί παραγωγοί επεξεργάζονται ένα διεθνές σύστημα αναγνωριστικής αρίθμησης για τα οπτικοακουστικά έργα (ISAN, International Standard Audiovisual Number – Διεθνής πρότυπος οπτικοακουστικός αριθμός). Έως σήμερα, ο ISAN δεν περιέχει πληροφορίες για την ιδιοκτησία των δικαιωμάτων και η συμμετοχή είναι εθελοντική. Ορισμένα από τα μεγαλύτερα στούντιο των ΗΠΑ επεξεργάζονται ένα παρόμοιο σύστημα (EIDR, Entertainment Identifier Registry – Αναγνωριστικό μητρώο ψυχαγωγίας).

περιοριστεί σε «κλειστά περιβάλλοντα» όπως η IPTV ή θα πρέπει να καλύψει όλες τις μορφές ανοικτών αναμεταδόσεων (ταυτόχρονη μετάδοση) μέσω διαδικτύου;

7. Χρειάζονται συγκεκριμένα μέτρα λόγω της γρήγορης ανάπτυξης της κοινωνικής δικτύωσης και των ιστοσελίδων κοινωνικών μέσων που βασίζονται στη δημιουργία και τη τηλεφόρτωση επιγραμμικού περιεχομένου από τους τελικούς χρήστες (ιστολόγια, podcasts, δημοσιεύσεις post, wiki, mash-up, ανταλλαγή αρχείων και βίντεο);

8. Πώς θα επηρεάσουν οι περαιτέρω τεχνολογικές εξελίξεις (π.χ. υπολογιστικό νέφος) τη διανομή οπτικοακουστικού περιεχομένου, συμπεριλαμβανομένης της παροχής περιεχομένου σε πολλαπλές συσκευές και της ικανότητας πρόσβασης των πελατών στο περιεχόμενο ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης;

9. Πώς θα μπορούσε να ενισχύσει η τεχνολογία την εκκαθάριση των δικαιωμάτων; Θα ενίσχυε την εκκαθάριση των δικαιωμάτων για την επιγραμμική διανομή οπτικοακουστικών έργων η ανάπτυξη συστημάτων αναγνώρισης για τα οπτικοακουστικά έργα και τις βάσεις δεδομένων ιδιοκτησίας δικαιωμάτων; Ποιον ρόλο, εάν υπάρχει, θα μπορούσε να διαδραματίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση;

10. Τα υφιστάμενα μοντέλα χρηματοδότησης και διανομής των ταινιών, τα οποία βασίζονται στην κλιμακωτή διανομή βάσει χρονοδιαγράμματος και περιοχής, παραμένουν επίκαιρα στο πλαίσιο των επιγραμμικών οπτικοακουστικών υπηρεσιών; Ποιο είναι το καλύτερο μέσο για την προώθηση της επιγραμμικής διανομής παλαιών ταινιών που δεν υπάγονται πλέον σε συμφωνίες αποκλειστικότητας στην ΕΕ;

11. Πρέπει να απαγορεύεται στα κράτη μέλη η διατήρηση ή η εισαγωγή νομικά δεσμευτικών χρονικών «παραθύρων» κυκλοφορίας στο πλαίσιο της κρατικής χρηματοδότησης για την παραγωγή ταινιών;

12. Ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για τη διασφάλιση της κοινής χρήσης ή/και υπεροχής των ευρωπαϊκών έργων στον κατάλογο των προγραμμάτων που προσφέρονται από παρόχους κατά παραγγελία υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων;

13. Ποιες είναι οι απόψεις σας για τα πιθανά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εναρμόνισης των δικαιωμάτων δημιουργού στην ΕΕ μέσω ενός περιεκτικού κώδικα δικαιωμάτων δημιουργού;

14. Ποιες είναι οι απόψεις σας για την εισαγωγή ενός προαιρετικού ενιαίου τίτλου δικαιωμάτων δημιουργού της ΕΕ; Ποια πρέπει να είναι τα χαρακτηριστικά ενός ενιαίου τίτλου, μεταξύ άλλων και σε σχέση με τα εθνικά δικαιώματα;

4. ΑΜΟΙΒΗ ΚΑΤΟΧΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να διασφαλιστεί η κατάλληλη αμοιβή των κατόχων των δικαιωμάτων. Παράλληλα, για την ανάπτυξη διασυνοριακών υπηρεσιών στην ενιαία ψηφιακή αγορά είναι απαραίτητο να υπάρχει διαφάνεια ως προς την ιδιοκτησία και τα δικαιώματα για τις υπηρεσίες αυτές και επίσης να υπάρχει δυνατότητα πρόβλεψης του κόστους έναρξης νέων υπηρεσιών. Εν τέλει, η διευκόλυνση επιτυχημένων διασυνοριακών υπηρεσιών θα οδηγήσει σε υψηλότερες αμοιβές για τους δημιουργούς.

Παρά το ότι δεν υπάρχει ευρεία εναρμόνιση στην ΕΕ όσον αφορά τα αποκλειστικά οικονομικά δικαιώματα και την έννοια της προστασίας[59], οι κανόνες περί πατρότητας και αρχικής κυριότητας στην ΕΕ έχουν εναρμονιστεί μόνο εν μέρει. Όπως προσδιορίστηκε από την Επιτροπή στην έκθεσή της σχετικά με το ζήτημα της πατρότητας κινηματογραφικών ή οπτικοακουστικών έργων στην Κοινότητα[60]:

«Ως αποτέλεσμα αυτής της εναρμόνισης, όλα τα κράτη μέλη θεωρούν πλέον τον κύριο σκηνοθέτη της ταινίας ως έναν από τους δημιουργούς της. Ωστόσο, η κοινοτική νομοθεσία δεν έχει οδηγήσει σε πλήρη εναρμόνιση της έννοιας της πατρότητας κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων. Υπάρχουν ακόμα διαφορές σε λεπτομέρειες σχετικά με το ζήτημα ποια από τα άτομα που συμμετέχουν στην παραγωγή της ταινίας –εκτός από τον κύριο σκηνοθέτη– πρέπει να θεωρούνται συνδημιουργοί»[61].

Επιπλέον, οι εθνικοί κανόνες σχετικά με τις μεταβιβάσεις και τις εκχωρήσεις των δικαιωμάτων διαφέρουν, όπως και αυτοί για τη νόμιμη διαδοχή. Το πεδίο εφαρμογής της μεταβίβασης των δικαιωμάτων διαφέρει επίσης στα κράτη μέλη[62]. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις ανά την ΕΕ θεωρείται από ορισμένους ως πρόβλημα για την αδειοδότηση των οπτικοακουστικών έργων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθιστώντας την πολύπλοκη και χρονοβόρα.

4.1. Αμοιβή δημιουργών για την επιγραμμική εκμετάλλευση

Στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, οι δημιουργοί μεταβιβάζουν τα αποκλειστικά οικονομικά τους δικαιώματα στον παραγωγό έναντι ενός κατ' αποκοπή ποσού ή μιας πληρωμής «εξαγοράς» για τη συμβολή τους σε ένα οπτικοακουστικό έργο (συγγραφή ή/και σκηνοθεσία κ.λπ.). Δεν συνηθίζεται να λαμβάνουν οι δημιουργοί αμοιβή ανά χρήση για τις πρωτογενείς χρήσεις του

---

59 Οδηγία 93/83/ΕΟΚ περί συντονισμού ορισμένων κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση, οδηγία 2001/29/ΕΚ για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, οδηγία 2006/115/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας και οδηγία 2006/116/ΕΚ για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων.

60 COM/2002/0691 τελικό, 6 Δεκεμβρίου 2002.

61 Π.χ. η γαλλική νομοθεσία θεωρεί διάφορους συντελεστές ενός οπτικοακουστικού έργου ως δημιουργούς: τον σεναριογράφο, τον συγγραφέα της προσαρμογής της ταινίας, τον συγγραφέα των διαλόγων, τον δημιουργό των μουσικών συνθέσεων που έχουν δημιουργηθεί ειδικά για την ταινία, τον σκηνοθέτη και τον συνθέτη και τον συγγραφέα του έργου που προσαρμόστηκε κινηματογραφικά. Στη Γερμανία, κάθε δημιουργικός συντελεστής μπορεί να θεωρηθεί συνδημιουργός. Τα γερμανικά δικαστήρια έχουν έως σήμερα θεωρήσει τον σκηνοθέτη, τον εικονολήπτη και τον υπεύθυνο του μοντάζ ως δημιουργούς. Στο ΗΒ, την Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο, ο παραγωγός της ταινίας είναι επίσης συνδημιουργός του οπτικοακουστικού έργου.

62 Π.χ. η γαλλική νομοθεσία για τις οπτικοακουστικές παραγωγές βασίζεται στην υπόθεση ότι όλα τα οικονομικά δικαιώματα σε μια ταινία έχουν μεταβιβαστεί στον παραγωγό, ενώ στην Αυστρία ή την Ιταλία, ο παραγωγός είναι ο αρχικός κάτοχος όλων των δικαιωμάτων κινηματογραφικής εκμετάλλευσης. Στο ΗΒ, ο κύριος σκηνοθέτης θεωρείται ο αρχικός δημιουργός της ταινίας και τα δικαιώματα μεταφέρονται στον παραγωγό βάσει του δόγματος «εργασία προς ενοικίαση», σύμφωνα με το οποίο ο σκηνοθέτης απασχολείται από τον παραγωγό. Άλλα κράτη μέλη όπως το Βέλγιο, η Δανία, η Φινλανδία, η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Σουηδία ή οι Κάτω Χώρες προβλέπουν τεκμήρια διαφορετικής έκτασης.

έργου τους, όπως η κινηματογραφική προβολή ή η πώληση DVD[63]. Επίσης, η πλειοψηφία των κρατών μελών δεν παρέχει ένα πλαίσιο προκειμένου οι οπτικοακουστικοί δημιουργοί να λαμβάνουν πληρωμή «ανά χρήση» για την επιγραμμική εκμετάλλευση των έργων τους[64].

Σε ορισμένα κράτη μέλη (Γαλλία, Βέλγιο και Βουλγαρία) οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης που εκπροσωπούν οπτικοακουστικούς δημιουργούς έχουν το συμβατικό δικαίωμα της είσπραξης αμοιβών σε ανά χρήση βάση εκ μέρους των μελών τους για την τηλεοπτική μετάδοση των έργων τους. Σε ορισμένες χώρες (Ισπανία, Ιταλία, Πολωνία) ο τελικός διανομέας, συνήθως ο φορέας μετάδοσης, θεωρείται διά νόμου υπεύθυνος για τις πληρωμές ανά χρήση προς τον δημιουργό. Ωστόσο, τα οικονομικά δικαιώματα που χρήζουν εκκαθάρισης για εκμετάλλευση εκχωρούνται στον παραγωγό.

Μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι δημιουργοί δεν έχουν οικονομικό όφελος από την επιγραμμική εκμετάλλευση των έργων τους αν δεν υπάρχει αναλογική αμοιβή σε ανά χρήση βάση. Προκειμένου να επιλυθεί αυτό το πρόβλημα, μια επιλογή θα ήταν η εφαρμογή ενός δικαιώματος αμοιβής από το οποίο δεν χωρεί παραίτηση για το δικαίωμα διάθεσης που κατέχουν, το οποίο θα υπόκειται υποχρεωτικά σε συλλογική διαχείριση. Μια άλλη επιλογή θα ήταν η προώθηση της δυνατότητας των δημιουργών να προβαίνουν σε μεμονωμένες ή συλλογικές διαπραγματεύσεις. Αυτός θα ήταν ο καλύτερος τρόπος για τη μεγιστοποίηση της αξίας των αποκλειστικών δικαιωμάτων των δημιουργών, ειδικά καθώς το δικαίωμα διάθεσης θα μπορούσε να αποδειχθεί στο μέλλον ως ένα από τα πολυτιμότερα διαπραγματευτικά τους όπλα.

4.2. Αμοιβή ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών για επιγραμμική εκμετάλλευση

Όσον αφορά τους οπτικοακουστικούς δημιουργούς, στις περισσότερες χώρες της ΕΕ, τα αποκλειστικά οικονομικά δικαιώματα των οπτικοακουστικών ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος διάθεσης για τη διαδραστική επιγραμμική χρήση, μεταβιβάζεται συνήθως εκ των προτέρων στον παραγωγό διά νόμου ή μέσω σύμβασης, έναντι ενός κατ' αποκοπή ποσού. Μόνο μερικά κράτη μέλη, όπως η Ισπανία, προβλέπουν δίκαιη αμοιβή για τους οπτικοακουστικούς ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες προκειμένου να διασφαλίζεται ότι λαμβάνουν αναλογικό μερίδιο από τα έσοδα που απορρέουν από την εκμετάλλευση των ερμηνειών και εκτελέσεών τους.

Μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες πρέπει να έχουν επίσης, σε εναρμονισμένη βάση, ένα δικαίωμα σε αμοιβή από το οποίο δεν χωρεί παραίτηση και από το οποίο θα επωφελούνται ακόμη και αφού μεταβιβάσουν το αποκλειστικό τους δικαίωμα διάθεσης. Το δικαίωμα αυτό θα μπορούσε επίσης να εισπράττεται υποχρεωτικά από εταιρείες συλλογικής διαχείρισης. Επίσης, μπορούν να εξεταστούν και άλλα μέσα που να διασφαλίζουν ότι οι ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες μπορούν να διαπραγματεύονται μεμονωμένα ή συλλογικά επαρκείς αμοιβές.

---

63 Η οδηγία για την εκμίσθωση και τον δανεισμό προβλέπει για τους δημιουργούς και τους ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες ένα δικαίωμα εύλογης αμοιβής από το οποίο δεν χωρεί παραίτηση και το οποίο θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην περίπτωση εκμίσθωσης DVD. Η αμοιβή δεν υπόκειται σε υποχρεωτική συλλογική διαχείριση.

64 Το δικαίωμα διάθεσης που εκχωρείται βάσει της οδηγίας του 2001 για την κοινωνία της πληροφορίας μεταβιβάζεται στις περισσότερες περιπτώσεις στον παραγωγό εκ των προτέρων.

Όσον αφορά την αμοιβή των δημιουργών και των ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η δημιουργία ενός περαιτέρω πλαισίου δικαιωμάτων αμοιβής ενδέχεται να ενισχύσει την αβεβαιότητα σχετικά με το πού και από ποιον πρέπει να εκκαθαρίζονται οι άδειες (ειδικά λόγω της μη ύπαρξης εναρμονισμένων κανόνων πατρότητας στην ΕΕ) και να απαιτεί από τους χρήστες να διαχειρίζονται και να συμβιβάζουν πολλαπλές απαιτήσεις αμοιβής για κάθε μεμονωμένο οπτικοακουστικό έργο. Η επιλογή αυτή θα μπορούσε συνεπώς να αποδειχθεί επιζήμια για την ανάπτυξη επιγραμμικών πλατφορμών διανομής για οπτικοακουστικά έργα, αυξάνοντας το κόστος συναλλαγής και τη νομική και οικονομική αβεβαιότητα.

Είναι σημαντικό να εξεταστεί το αν η δημιουργία νέων δικαιωμάτων αμοιβής με συλλογική διαχείριση είναι το μοναδικό μέσο για τη διασφάλιση επαρκούς αμοιβής ή αν θα μπορούσαν να εφαρμοστούν εναλλακτικοί μηχανισμοί προκειμένου να διασφαλίζεται ότι η αμοιβή των δημιουργών και των ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών αντανακλά επαρκώς την επιτυχία ενός έργου[65].

4.3. Ερωτήσεις

15. Η εναρμόνιση της έννοιας της πατρότητας ή/και της μεταβίβασης των δικαιωμάτων σε οπτικοακουστικές παραγωγές είναι απαραίτητη προκειμένου να διευκολυνθεί η διασυνοριακή αδειοδότηση οπτικοακουστικών έργων στην ΕΕ;

16. Απαιτείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο ένα δικαίωμα αμοιβής από το οποίο δεν χωρεί παραίτηση για τους οπτικοακουστικούς *δημιουργούς* προκειμένου να διασφαλίζεται η αναλογική αμοιβή τους για τις επιγραμμικές χρήσεις των έργων τους αφού μεταβιβάσουν το δικαίωμα διάθεσης; Αν ναι, τότε πρέπει η διαχείριση ενός δικαιώματος αμοιβής να γίνεται υποχρεωτικά από εταιρείες συλλογικής διαχείρισης;

17. Ποιο θα είναι το κόστος και ποια τα οφέλη από τη θέσπιση ενός τέτοιου δικαιώματος για όλους τους ενδιαφερόμενους στην αξιακή αλυσίδα, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών; Ειδικότερα, ποιο θα είναι το αποτέλεσμα της διασυνοριακής αδειοδότησης οπτικοακουστικών έργων;

18. Απαιτείται ένα χωρίς δυνατότητα παραίτησης δικαίωμα αμοιβής σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τους οπτικοακουστικούς *ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες* προκειμένου να διασφαλίζεται η αναλογική αμοιβή των επιγραμμικών χρήσεων των ερμηνειών και των εκτελέσεών τους αφού έχουν μεταβιβάσει το δικαίωμα διάθεσης; Αν ναι, πρέπει τότε η διαχείριση ενός δικαιώματος αμοιβής να γίνεται υποχρεωτικά από εταιρείες συλλογικής διαχείρισης;

19. Ποιο θα είναι το κόστος και ποια τα οφέλη από την εισαγωγή ενός τέτοιου δικαιώματος για όλους τους ενδιαφερόμενους στην αξιακή αλυσίδα, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών; Ειδικότερα, ποιο θα είναι το αποτέλεσμα της διασυνοριακής αδειοδότησης οπτικοακουστικών έργων;

---

[65] Π.χ. μια προσέγγιση που θα διασφαλίζει ότι η αμοιβή των δημιουργών και των ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών αντανακλά επαρκώς την επιτυχία ενός έργου θα μπορούσε να είναι η εισαγωγή νομικά δεσμευτικών διατάξεων στις συμβάσεις σχετικά με τη διαφάνεια και την αμοιβή.

20. Υπάρχουν άλλα μέσα για τη διασφάλιση της επαρκούς αμοιβής των δημιουργών και των ερμηνευτών και εκτελεστών καλλιτεχνών και αν ναι, ποια είναι αυτά;

5. ΕΙΔΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

5.1. Ιδρύματα κινηματογραφικής κληρονομιάς

Τα ιδρύματα κινηματογραφικής κληρονομιάς[66] εκδηλώνουν, σε συμμόρφωση με την αποστολή τους προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος, ήτοι τη διαφύλαξη, την αποκατάσταση και την παροχή πολιτιστικής και εκπαιδευτικής πρόσβασης στα έργα των συλλογών τους, ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ψηφιοποίηση των αρχείων τους, ώστε να τα καταστήσουν διαθέσιμα στο διαδίκτυο και να τα προβάλουν σε ψηφιακή μορφή στις ταινιοθήκες τους. Τα ιδρύματα αυτά δεν κατέχουν τα δικαιώματα των οπτικοακουστικών έργων που διαθέτουν στη συλλογή τους, αλλά απλά διαθέτουν τα έργα αυτά στο πλαίσιο του ρόλου τους ως αποθετηρίων έργων του πολιτισμού. Τα ιδρύματα αυτά έχουν εκφράσει την ανησυχία τους σχετικά με το ότι η εκκαθάριση των δικαιωμάτων για τα έργα που διαθέτουν είναι χρονοβόρα και δαπανηρή. Θεωρούν ότι το υφιστάμενο πλαίσιο της ΕΕ δεν τους παρέχει επαρκή ασφάλεια δικαίου σχετικά με τη διεξαγωγή όλων των αναγκαίων διαδικασιών για την κάλυψη των υποχρεώσεών τους, οι οποίες περιλαμβάνουν ενδεχομένως τη μεταφορά μεταξύ μέσων και μορφοτύπων και τη μετάδοση των έργων σε μία ή περισσότερες απομακρυσμένες θέσεις για λόγους διαφύλαξης, κ.λπ.

με την πράσινη βίβλο «Τα δικαιώματα δημιουργού στην οικονομία της γνώσης»[67], καθώς και η μετέπειτα ανακοίνωση της Επιτροπής «Τα δικαιώματα δημιουργού στην οικονομία της γνώσης»[68], άνοιξε η συζήτηση σχετικά με τις μη υποχρεωτικές εξαιρέσεις του άρθρου 5 παράγραφος 2 στοιχείο γ) (αναπαραγωγή για διαφύλαξη σε βιβλιοθήκες) και του άρθρου 5 παράγραφος 3 στοιχείο ιδ) (επιτόπου μελέτη από ερευνητές) της οδηγίας 2001/29/ΕΚ για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας. Προκειμένου να τους παρασχεθεί η ασφάλεια δικαίου για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων τους, τα ευρωπαϊκά ιδρύματα κινηματογραφικής κληρονομιάς έχουν εκφράσει την άποψη ότι οι εξαιρέσεις αυτές πρέπει να είναι υποχρεωτικές και ότι η εφαρμογή τους πρέπει να είναι εναρμονισμένη μεταξύ των κρατών μελών.

5.2. Ερωτήσεις

21. Απαιτούνται νομοθετικές αλλαγές ώστε να βοηθήσουν τα ιδρύματα κινηματογραφικής κληρονομιάς στην εκπλήρωση της αποστολής τους ως προς το δημόσιο συμφέρον;

---

66 Ως ιδρύματα κινηματογραφικής κληρονομιάς ή «ταινιοθήκες» νοούνται οι δημόσιοι οργανισμοί στους οποίους τα κράτη μέλη έχουν αναθέσει τη συστηματική συλλογή, καταλογογράφηση, διατήρηση και αποκατάσταση και τη διάθεση για εκπαιδευτικές, πολιτιστικές, ερευνητικές ή άλλες παρεμφερείς μη εμπορικές χρήσεις κινηματογραφικών και άλλων οπτικοακουστικών έργων (βλ. σημείο 2 της Σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2005 σχετικά με την κινηματογραφική κληρονομιά και την ανταγωνιστικότητα των συναφών δραστηριοτήτων της κινηματογραφικής βιομηχανίας, ΕΕ L.323 της 9.12.2005, σσ. 57-61). Ένα σύστημα νόμιμης κατάθεσης των πνευματικών δικαιωμάτων υπάρχει στην πλειονότητα των κρατών μελών είτε μέσω της νόμιμης κατάθεσης των πνευματικών δικαιωμάτων είτε μέσω της υποχρεωτικής κατάθεσης των πνευματικών δικαιωμάτων των κινηματογραφικών έργων που έχουν λάβει δημόσια χρηματοδότηση.

67 COM (2008) 466 της 16.07.2008.

68 COM (2009) 532 της 19.10.2009.

Πρέπει οι εξαιρέσεις του άρθρου 5 παράγραφος 2 στοιχείο γ) (αναπαραγωγή για διαφύλαξη σε βιβλιοθήκες) και του άρθρου 5 παράγραφος 3 στοιχείο ιδ) (επί τόπου μελέτη από ερευνητές) της οδηγίας 2001/29/ΕΚ να προσαρμοστούν προκειμένου να παρέχεται ασφάλεια δικαίου στην καθημερινή πρακτική των ευρωπαϊκών ιδρυμάτων κινηματογραφικής κληρονομιάς;

22. Ποια άλλα μέτρα θα μπορούσαν να εξεταστούν;

5.3. Προσβασιμότητα επιγραμμικών οπτικοακουστικών έργων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα άτομα με αναπηρίες, 2010-2020, αναφέρεται στα προβλήματα προσβασιμότητας που αντιμετωπίζει ένα άτομο με αναπηρίες. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι πολλοί τηλεοπτικοί οργανισμοί δεν διαθέτουν παρά λίγους μόνο υπότιτλους και προγράμματα με ηχητική περιγραφή.

Η στρατηγική προτείνει τη βελτιστοποίηση της προσβασιμότητας σύμφωνα με το Ψηφιακό θεματολόγιο και περιλαμβάνει μεταξύ άλλων στον κατάλογο των ενεργειών για την περίοδο 2010-2015 την πρόθεση για συστηματική αξιολόγηση της προσβασιμότητας κατά την αναθεώρηση της νομοθεσίας στο πλαίσιο του Ψηφιακού θεματολογίου, σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (UNCRPD)[69].

5.4. Ερωτήσεις

23. Ποια πρακτικά προβλήματα προκύπτουν για τα άτομα με αναπηρία ως προς την ισότιμη πρόσβαση με τους άλλους πολίτες στις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων στην Ευρώπη;

24. Πρέπει το πλαίσιο για τα δικαιώματα δημιουργού να προσαρμοστεί προκειμένου να βελτιωθεί η προσβασιμότητα στα οπτικοακουστικά έργα για τα άτομα με αναπηρία;

25. Ποια θα ήταν τα πρακτικά οφέλη της εναρμόνισης των απαιτήσεων προσβασιμότητας με τις επιγραμμικές υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων στην Ευρώπη;

26. Ποιες άλλες δράσεις πρέπει να διερευνηθούν προκειμένου να αυξηθεί η διαθεσιμότητα του προσβάσιμου περιεχομένου στην Ευρώπη;

6. ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καλούνται να καταθέσουν τις ιδέες τους σχετικά με την παρούσα πράσινη βίβλο, απαντώντας επίσης στις παραπάνω ερωτήσεις, στην παρακάτω διεύθυνση:

---

[69] Η σύμβαση αυτή ορίζει στο άρθρο 30 «Συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, σε δραστηριότητες αναψυχής και στον αθλητισμό» ότι τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να συμμετέχουν ισότιμα στην πολιτιστική ζωή και λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα άτομα με αναπηρία μεταξύ άλλων απολαμβάνουν πρόσβαση σε τηλεοπτικά προγράμματα, ταινίες, θεατρικές παραστάσεις και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις σε προσβάσιμη μορφή. Ακόμη, αναφέρει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, για να εξασφαλίσουν ότι οι νόμοι περί προστασίας δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας δεν συνιστούν παράλογο εμπόδιο ή διακρισιακή μεταχείριση για την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε πολιτιστικά αγαθά.

ΓΔ Εσωτερικής Αγοράς και Υπηρεσιών, Μονάδα D-1 «Πνευματική ιδιοκτησία»
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: markt-d1@ec.europa.eu

Ταχυδρομική διεύθυνση: European Commission
Internal Market Directorate General, Unit D-1
Rue de Spa 2
Office 06/014
1049 Brussels
Βέλγιο

Παρακαλείσθε να υποβάλλετε τα σχόλιά σας έως την **18η Νοεμβρίου 2011** σε ηλεκτρονική μορφή. Οι συμμετοχές θα δημοσιευθούν στον ιστότοπο της ΓΔ Εσωτερικής Αγοράς και Υπηρεσιών εκτός αν ο συμμετέχων δηλώσει ότι δεν το επιθυμεί. Εφιστάται η προσοχή στην ανάγνωση της δήλωσης περί εμπιστευτικότητας που επισυνάπτεται στην παρούσα διαβούλευση σχετικά με τις πληροφορίες για τον τρόπο επεξεργασίας των προσωπικών σας δεδομένων και της συμμετοχής σας.